

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Marea Cameră)

2 decembrie 2014*

„Neîndeplinirea obligațiilor de către un stat membru — Directiva 75/442/CEE —
Gestionarea deșeurilor — Hotărâre a Curții prin care se constată o neîndeplinire a obligațiilor de către
un stat membru — Neexecutare — Articolul 260 alineatul (2) TFUE — Sancțiuni pecuniare —
Sumă forfetară și penalitate cu titlu cominatoriu”

În cauza C-378/13,

având ca obiect o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor formulată în temeiul articolului 260
alineatul (2) TFUE, introdusă la 2 iulie 2013,

Comisia Europeană, reprezentată de M. Patakia, de E. Sanfrutos Cano și de A. Alcover San Pedro, în
calitate de agenți, cu domiciliul ales în Luxemburg,

reclamantă,

împotriva

Republicii Elene, reprezentată de E. Skandalou, în calitate de agent, asistată de V. Liogkas, expert
tehnic, cu domiciliul ales în Luxemburg,

pârâtă,

CURTEA (Marea Cameră),

compusă din domnul V. Skouris, președinte, domnul K. Lenaerts (raportor), vicepreședinte, domnul
A. Tizzano, doamna R. Silva de Lapuerta, domnii T. von Danwitz, A. Ó Caoimh, C. Vajda și S. Rodin,
președinți de cameră, și domnii A. Borg Barthet, J. Malenovský, E. Levits, E. Jarašiūnas, C. G. Fernlund,
J. L. da Cruz Vilaça și F. Biltgen, judecători,

avocat general: doamna J. Kokott,

grefier: doamna L. Hewlett, administrator principal,

având în vedere procedura scrisă și în urma ședinței din 3 iunie 2014,

după ascultarea concluziilor avocatului general în ședința din 4 septembrie 2014,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: greaca.

Hotărâre

- 1 Prin cererea introductivă, Comisia Europeană solicită Curții:
 - constatarea faptului că, prin neadoptarea măsurilor pe care le impune executarea Hotărârii Curții pronunțate la 6 octombrie 2005, Comisia/Grecia (C-502/03, EU:C:2005:592), Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE;
 - obligarea Republicii Elene la plata către Comisie a unei penalități cu titlu cominatoriu propuse de 71 193,60 euro pe zi de întârziere în executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), începând din ziua pronunțării hotărârii în prezenta cauză și până în ziua executării Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592);
 - obligarea Republicii Elene la plata către Comisie a unei sume forfetare de 7 786,80 euro pe zi, începând din ziua în care a fost pronunțată Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), fie până în ziua pronunțării hotărârii în prezenta cauză, fie până în ziua în care va fi executată Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), dacă această executare intervine înaintea pronunțării menționate, și
 - obligarea Republicii Elene la plata cheltuielilor de judecată.

Cadrul juridic

- 2 Potrivit articolului 4 din Directiva 75/442/CEE a Consiliului din 15 iulie 1975 privind deșeurile (JO L 194, p. 39), astfel cum a fost modificată prin Directiva 91/156/CEE a Consiliului din 18 martie 1991 (JO L 78, p. 32, denumită în continuare „Directiva 75/442”):

„Statele membre iau măsurile necesare pentru a asigura că deșeurile se recuperează sau se elimină fără a periclită sănătatea oamenilor și fără a utiliza procese sau metode care ar putea fi dăunătoare pentru mediu [...]

[...]

De asemenea, statele membre iau măsurile necesare pentru a interzice abandonarea, descărcarea sau eliminarea necontrolată a deșeurilor.” [traducere neoficială]

- 3 Articolul 8 din Directiva 75/442 impunea statelor membre să ia măsurile necesare pentru a garanta că orice deținător de deșeuri fie asigură manipularea deșeurilor sale prin intermediul unei societăți private sau publice de colectare a deșeurilor sau prin intermediul unei întreprinderi care realizează operațiunile enumerate în anexa II A sau II B la această directivă, fie recuperează sau elimină deșeurile prin mijloace proprii, în conformitate cu dispozițiile directivei menționate.
- 4 Articolul 9 alineatul (1) din Directiva 75/442 prevedea că, în scopul punerii în aplicare, printre altele, a articolului 4 din această directivă, orice unitate sau întreprindere care realiza operațiuni de eliminare a deșeurilor trebuia să obțină o autorizație de la autoritatea competentă responsabilă de punerea în aplicare a dispozițiilor directivei menționate. Articolul 9 alineatul (2) din aceeași directivă preciza că aceste autorizații puteau fi acordate pentru o perioadă determinată, reînnoite, supuse unor condiții și obligații sau, în special în cazul în care metoda de eliminare prevăzută nu era acceptabilă din punctul de vedere al protecției mediului, refuzate.
- 5 Directiva 75/442 a fost codificată prin Directiva 2006/12/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 5 aprilie 2006 privind deșeurile (JO L 114, p. 9, Ediție specială, 15/vol. 16, p. 45), care a fost ulterior abrogată și înlocuită prin Directiva 2008/98/CE a Parlamentului European și a Consiliului din

19 noiembrie 2008 privind deșeurile și de abrogare a anumitor directive (JO L 312, p. 3). Articolele 4, 8 și 9 din Directiva 75/442 au fost reluate, în esență, la articolul 13, la articolul 36 alineatul (1) și la articolele 15 și 23 din Directiva 2008/98.

Hotărârea Comisia/Grecia

- 6 În urma unor plângeri, a unor întrebări și a unor rapoarte ale Parlamentului European cu privire la existența unor depozite ilegale și necontrolate de deșeuri în Grecia, precum și la nerespectarea Directivei 75/442, Comisia a inițiat procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor prevăzută la articolul 226 CE, care se regăsește în prezent la articolul 258 TFUE. La 26 noiembrie 2003, considerând că termenul acordat prin avizul său motivat din 19 decembrie 2002 expirase fără ca Republica Elenă să se fi conformat obligațiilor care îi reveneau în temeiul articolelor 4, 8 și 9 din directiva menționată, Comisia a formulat o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor.
- 7 Republica Elenă nu a contestat criticile formulate împotriva sa, recunoscând că, în luna februarie 2004, 1 125 de spații de eliminare necontrolată a deșeurilor erau încă exploatate pe teritoriul său și că închiderea tuturor depozitelor ilegale și necontrolate de deșeuri era prevăzută abia pentru anul 2008, respectiv după expirarea termenului stabilit în avizul motivat.
- 8 Prin urmare, Curtea a constatat temeinicia acțiunii în constatarea neîndeplinirii obligațiilor cu care era sesizată. La punctul 1 al dispozitivului Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), Curtea a hotărât următoarele:

„Prin neadoptarea tuturor măsurilor necesare pentru a asigura respectarea articolelor 4, 8 și 9 din [Directiva 75/442], Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul directivei menționate.”

Procedura precontencioasă și procedura în fața Curții

- 9 După pronunțarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), la 6 octombrie 2005, Comisia a adresat Republicii Elene, la 14 noiembrie 2005, o scrisoare prin care a cerut acestui stat membru să o informeze cu privire la măsurile pe care le-a adoptat pentru a se conforma acestei hotărâri.
- 10 Prin scrisoarea din 20 februarie 2006, Republica Elenă a informat Comisia că planul național de gestionare a deșeurilor a fost modificat în vederea dezafectării și a reabilitării spațiilor de eliminare necontrolată a deșeurilor (denumite în continuare „depozitele ilegale de deșeuri”) și a înlocuirii lor cu instalații adecvate de gestionare a deșeurilor. În mod similar, planurile regionale de gestionare a deșeurilor erau în curs de modificare sau de actualizare. Tot potrivit acestui răspuns al autorităților elene, în urma recensământului depozitelor ilegale de deșeuri și a clasificării acestora în funcție de pericolozitatea lor, Ministerul Mediului, Amenajării Teritoriului și Lucrărilor Publice a adoptat linii directe privind elaborarea studiilor de reabilitare.
- 11 La „reuniunea-pachet” din 6 aprilie 2006, autoritățile menționate au furnizat informații referitoare la progresele înregistrate cu privire la punerea în aplicare a programului de dezafectare și de reabilitare a depozitelor ilegale de deșeuri și s-au angajat să informeze în mod regulat Comisia despre progresele înregistrate în punerea în aplicare a măsurilor pe care le implica executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592).
- 12 Prin scrisorile din 29 mai 2006, din 25 octombrie 2006, din 2 februarie 2007, din 21 mai 2007, din 25 septembrie 2007, din 5 mai 2008 și din 13 octombrie 2008, autoritățile elene au informat Comisia despre progresele înregistrate în punerea în aplicare a măsurilor pe care le implica această executare.

- 13 Prin scrisoarea din 30 iulie 2007, Comisia a solicitat autorităților menționate date detaliate și actualizate cu privire la dezafectarea și la reabilitarea depozitelor ilegale de deșeuri. În plus, ca răspuns la o solicitare formulată de Comisie cu ocazia „reuniunii-pachet” din 8 aprilie 2008, autoritățile în cauză au comunicat, prin scrisorile din 5 mai 2008 și din 13 octombrie 2008, planuri regionale de gestionare a deșeurilor pentru 12 regiuni.
- 14 În sfârșit, prin scrisoarea din 23 februarie 2009 a ministrului adjunct de interne și a președintelui Comisiei interministeriale pentru proiecte de gestionare a deșeurilor, au fost transmise Comisiei două rapoarte privind progresele înregistrate în proiectele de gestionare a deșeurilor, și anume reabilitarea depozitelor ilegale de deșeuri și înlocuirea acestora cu instalații adecvate de gestionare a deșeurilor.
- 15 Întrucât a apreciat că Republica Elenă nu s-a conformat pe deplin Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), Comisia a adresat acestui stat membru, la 15 aprilie 2009, o scrisoare de punere în întârziere, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 228 alineatul (2) CE și care se regăsește în prezent la articolul 260 alineatul (2) TFUE, prin care i-a dat posibilitatea să prezinte observații în termen de două luni.
- 16 Autoritățile elene au răspuns la această scrisoare de punere în întârziere din 15 aprilie 2009 prin scrisorile din 2 iunie 2009, din 17 iulie 2009 și din 18 mai 2010.
- 17 La 29 octombrie 2010, considerând că Republica Elenă nu s-a asigurat ca toate depozitele ilegale de deșeuri care existau pe teritoriul elen să fie dezafectate și reabilite, Comisia a adresat acestui stat membru o scrisoare de punere în întârziere suplimentară, în temeiul articolului 260 alineatul (2) TFUE, prin care a dat din nou statului în cauză posibilitatea de a-și prezenta observațiile în termen de două luni. Potrivit Comisiei, numărul de depozite ilegale de deșeuri care trebuiau reabilite se ridica la data respectivă la 750, dintre care 316 trebuiau încă dezafectate.
- 18 La 27 iulie 2011, la 12 aprilie 2012, la 8 noiembrie 2012 și la 5 aprilie 2013, autoritățile elene au transmis Comisiei rapoarte succesive privind progresele înregistrate în proiectele de gestionare a deșeurilor, în special reabilitarea depozitelor ilegale de deșeuri și înlocuirea acestora cu instalații adecvate de gestionare a deșeurilor.
- 19 Întrucât a considerat că exista în continuare o problemă structurală, în ceea ce privește atât numărul de depozite necontrolate de deșeuri, cât și lipsa unui număr suficient de spații adecvate de eliminare a deșeurilor, și că, prin urmare, Republica Elenă nu a executat Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), Comisia a decis, la 21 februarie 2013, să introducă prezenta acțiune.
- 20 La 18 iunie 2013, autoritățile elene au comunicat Comisiei un al optulea raport privind progresele înregistrate în proiectele de gestionare a deșeurilor, care arăta, în ceea ce privește depozitele ilegale de deșeuri, că 73 dintre acestea erau încă active și că 292 de depozite ilegale de deșeuri, deși nu mai erau exploatate, nu fuseseră reabilite.
- 21 Ca răspuns la o întrebare adresată de Curte, Republica Elenă și Comisia au informat-o, la 13 mai 2014 și, respectiv, la 15 mai 2014, că, dintr-un total de 293 de depozite ilegale de deșeuri, 70 erau active, iar 223, deși dezafectate, nu fuseseră încă reabilite.

Cu privire la neîndeplinirea obligațiilor

Argumentele părților

- 22 Comisia susține că, în cursul procedurii privind cauza C-502/03, în cadrul căreia Republica Elenă nu a contestat existența neîndeplinirii obligațiilor care îi era imputată ca atare, aceasta a recunoscut existența a 2 180 de depozite ilegale de deșeuri în etapa scrisorii de punere în întârziere și a 1 458 de depozite ilegale de deșeuri în etapa avizului motivat. Această instituție arată că, de la pronunțarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) și în special începând din anul 2009, autoritățile elene au elaborat rapoarte succesive privind progresele înregistrate în proiectele de gestionare a deșeurilor din care ar rezulta că numărul depozitelor ilegale de deșeuri a scăzut, dar că un număr important dintre acestea fie erau în continuare active (73), fie nu erau reabilite (292) la data la care ultimul dintre aceste rapoarte a fost transmis Comisiei, înainte de introducerea prezentei acțiuni.
- 23 Republica Elenă nu contestă neexecutarea integrală a Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) ca atare, iar cifrele pe care ea însăși le menționează corespund exact celor invocate de Comisie. Totuși, acest stat membru arată că cifrele respective nu reflectă dimensiunea reală a problemei în discuție și subliniază că depozitele ilegale de deșeuri care sunt active privesc numai aproximativ 5 % din populația sa, întrucât depozitele ilegale de deșeuri au fost deja, în marea lor majoritate, dezafectate și reabilite.
- 24 Pe de altă parte, Republica Elenă susține că, în practică și în pofida faptului că a inițiat procedurile administrative necesare în cel mai scurt timp posibil după pronunțarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), elaborarea și punerea în aplicare a unui program de dezafectare a tuturor depozitelor ilegale de deșeuri constituie operațiuni complexe a căror realizare imediată este imposibilă din punct de vedere material, întrucât, printre altele, trebuie respectate dispozițiile dreptului Uniunii în materie de achiziții publice. Aceasta consideră în esență că a utilizat toate mijloacele care puteau fi utilizate, ținând seama de împrejurările cu care se confrunța și având în vedere în special criza financiară, care a redus semnificativ capacitatea sa de a realiza lucrări. În special, Republica Elenă ar fi pus în aplicare soluții provizorii în anumite localități, precum transportul deșeurilor la un depozit de deșeuri situat într-o altă localitate, până la construirea unei instalații legale de depozitare a deșeurilor în localitățile respective.

Aprecierea Curții

- 25 Pentru a stabili dacă Republica Elenă a adoptat toate măsurile necesare pentru a se conforma Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), trebuie să se verifice dacă aceasta a asigurat pe deplin respectarea articolelor 4, 8 și 9 din Directiva 75/442, în special prin dezafectarea și reabilitarea tuturor depozitelor ilegale de deșeuri care în speță fac obiectul litigiului dintre părți. Astfel, din cuprinsul punctelor 8 și 9 din Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) reiese că Curtea a dedus existența unei încălcări a acestor articole din constatarea potrivit căreia 1 125 de spații de eliminare necontrolată a deșeurilor erau încă exploatate pe teritoriul elen în luna februarie 2004. Pe de altă parte, este cert în speță, având în vedere argumentele invocate de părți în cadrul prezentei proceduri, că neîndeplinirea obligațiilor constatată în Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) va persista atât timp cât unele dintre depozitele de deșeuri identificate în răspunsurile lor din 13 mai 2014 și, respectiv, din 15 mai 2014 la o întrebare adresată de Curte nu vor fi dezafectate și reabilite.
- 26 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante a Curții cu privire la articolul 228 alineatul (2) CE, data de referință pentru a aprecia existența unei neîndepliniri a obligațiilor în temeiul acestei dispoziții se situează la expirarea termenului stabilit în avizul motivat emis în temeiul acestei dispoziții (a se vedea Hotărârea Comisia/Franța, C-304/02, EU:C:2005:444, punctul 30, și Hotărârea Comisia/Spania, C-610/10, EU:C:2012:781, punctul 66).

- 27 Întrucât Tratatul FUE a eliminat, în procedura de constatare a neîndeplinirii obligațiilor, în temeiul articolului 260 alineatul (2) TFUE, etapa privind emiterea unui aviz motivat, trebuie să se rețină ca dată de referință pentru a se aprecia existența unei astfel de neîndepliniri a obligațiilor data expirării termenului stabilit în scrisoarea de punere în întârziere emisă în temeiul acestei dispoziții (Hotărârea Comisia/Spania, EU:C:2012:781, punctul 67).
- 28 În speță, întrucât Comisia a trimis Republicii Elene o scrisoare de punere în întârziere suplimentară, în conformitate cu procedura prevăzută la articolul 260, alineatul (2) TFUE, data de referință menționată la punctul precedent din prezenta hotărâre este data expirării termenului stabilit în această scrisoare, și anume 29 decembrie 2010. Or, este cert că, la data respectivă, depozitele de deșeuri în cauză nu fuseseră toate dezafectate și reabilitate.
- 29 În ceea ce privește argumentația Republicii Elene întemeiată pe dificultățile cu care aceasta s-ar fi confruntat în dezafectarea și în reabilitarea tuturor depozitelor ilegale de deșeuri în cauză, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, un stat membru nu poate invoca dispoziții, practici sau situații din ordinea sa juridică internă pentru a justifica nerespectarea obligațiilor care rezultă din dreptul Uniunii (a se vedea Hotărârea Comisia/Italia, C-496/09, EU:C:2011:740, punctul 87 și jurisprudența citată, precum și, în acest sens, Comisia/Spania, C-278/01, EU:C:2003:635, punctul 31). Având în vedere această jurisprudență, argumentația menționată nu poate fi reținută.
- 30 În aceste condiții, trebuie să se constate că, prin neadoptarea tuturor măsurilor necesare pe care le implică executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE.

Cu privire la sancțiunile pecuniare

Observații introductive

- 31 Comisia propune Curții, în conformitate cu articolul 260 alineatul (2) TFUE și pe baza Comunicării Comisiei din 13 decembrie 2005, intitulată „Punerea în aplicare a articolului [260 TFUE]” [SEC(2005) 1658], astfel cum a fost actualizată prin Comunicarea Comisiei din 31 august 2012, intitulată „Actualizarea datelor utilizate pentru calcularea sumei forfetare și a penalităților cu titlu cominatoriu pe care Comisia urmează să le propună Curții de Justiție în cadrul procedurii de constatare a neîndeplinirii obligațiilor” [C(2012) 6106 final, denumită în continuare „comunicarea Comisiei”], să sancționeze neexecutarea în cauză prin plata unei sume forfetare și a unei penalități cu titlu cominatoriu, în temeiul punctului 10 din comunicarea Comisiei.
- 32 Republica Elenă consideră că Comisia ar fi trebuit să aștepte sfârșitul programului de dezafectare și de reabilitare a depozitelor de deșeuri pe care i-l comunicase și care se desfășura conform planului, înainte de a introduce o acțiune în temeiul articolului 260 TFUE. În acest context, ea solicită Curții să respingă acțiunea în ansamblu, impunerea de sancțiuni financiare fiind prematură, potrivit acesteia, în împrejurările din speță.
- 33 Cu titlu introductiv, trebuie amintit că, întrucât a recunoscut că Republica Elenă nu s-a conformat Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), Curtea poate, în temeiul articolului 260 alineatul (2) al doilea paragraf TFUE, să impună acestui stat membru plata unei sume forfetare și/sau a unei penalități cu titlu cominatoriu.
- 34 Astfel, constatarea de la punctul 30 din prezenta hotărâre, potrivit căreia Republica Elenă nu a adoptat toate măsurile necesare pe care le implica executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) până la data de referință, 29 decembrie 2010, și anume la peste cinci ani de la data pronunțării hotărârii

menționate, este în principiu suficientă pentru a justifica impunerea de sancțiuni financiare în speță, în pofida existenței unui program, care nu este încă pe deplin executat, de dezafectare și de reabilitare a depozitelor ilegale de deșeuri în cauză.

- 35 În rest, având în vedere natura diferită a celor două sancțiuni a căror aplicare este solicitată de Comisie, trebuie să se analizeze separat problema oportunității obligării statului membru în cauză la plata unei penalități cu titlu cominatoriu și cea a obligării acestuia la plata unei sume forfetare, precum și, dacă este cazul, problema cuantumului acestor sancțiuni.

Cu privire la penalitatea cu titlu cominatoriu

Argumentele părților

- 36 Comisia subliniază că încălcarea constatată în Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) constă în încălcarea articolelor 4, 8 și 9 din Directiva 75/442 și că, prin urmare, Republica Elenă este obligată să pună capăt acestei neîndepliniri a obligațiilor în ansamblul său. Respectarea cerințelor care rezultă din cuprinsul acestor articole ar presupune, în primul rând, dezafectarea depozitelor ilegale de deșeuri, în al doilea rând, reabilitarea efectivă a acestora, nu doar programarea reabilitării lor, precum și, în al treilea rând, crearea dotărilor necesare pentru a asigura respectarea acestei directive în mod permanent și pentru a evita crearea de noi depozite ilegale de deșeuri. În acest context, teza Republicii Elene potrivit căreia simpla adoptare a măsurilor administrative necesare în vederea reabilitării depozitelor ilegale de deșeuri ar trebui să fie suficientă în speță pentru a evita impunerea unei sancțiuni în sarcina sa nu poate fi admisă.
- 37 Comisia invită Curtea să ia în considerare gravitatea încălcării constatate, durata acesteia și necesitatea de a asigura efectul disuasiv al sancțiunii. În ceea ce privește gravitatea încălcării constatate, Comisia propune să se țină seama de importanța normelor încălcate și de caracterul dăunător al consecințelor acestei încălcări pentru mediu și pentru sănătatea umană. Ea arată că progresele înregistrate în privința reducerii numărului de depozite ilegale de deșeuri constituie o circumstanță atenuantă, dar subliniază că incertitudinea care subzistă în ceea ce privește executarea integrală a Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) constituie o circumstanță agravantă. Potrivit Comisiei, aplicarea unui coeficient de gravitate de 9, pe o scară de la 1 la 20, este, în consecință, adecvată în împrejurările din speță. Ea amintește în această privință, referindu-se la Hotărârea Comisia/Belgia (C-2/90, EU:C:1992:310, punctul 30), că Curtea a statuat deja că deșeurile sunt obiecte care au o natură specială și că acumularea lor, chiar înainte ca acestea să devină periculoase pentru sănătate, constituie, ținând seama în special de capacitatea limitată a fiecărei regiuni sau localități de a le primi, un pericol pentru mediu.
- 38 Comisia susține, în ceea ce privește durata încălcării, că decizia de a iniția prezenta procedură a fost adoptată la 21 februarie 2013, respectiv după 88 de luni de la pronunțarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), la 6 octombrie 2005, ceea ce ar justifica aplicarea coeficientului maxim, 3. În ceea ce privește coeficientul de capacitate de plată, numit factorul „n”, această instituție amintește că comunicarea Comisiei îl stabilește la 4,12 pentru Republica Elenă.
- 39 Comisia arată că, potrivit formulei menționate în această comunicare, penalitatea cu titlu cominatoriu zilnică este egală cu suma forfetară de bază uniformă de 640 de euro, înmulțită cu coeficientul de gravitate, cu coeficientul de durată și cu factorul „n”. Astfel, în speță, aceasta propune o penalitate cu titlu cominatoriu zilnică de 71 193,60 euro (640 x 9 x 3 x 4,12).
- 40 Totuși, Comisia apreciază că penalitatea cu titlu cominatoriu trebuie redusă treptat, în funcție de progresele înregistrate în executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592). Prin urmare, aceasta propune împărțirea penalității cu titlu cominatoriu zilnice de 71 193,60 euro la numărul de spații de eliminare necontrolată a deșeurilor care nu erau în conformitate cu hotărârea menționată la data

adoptării deciziei de a formula prezenta acțiune, și anume 365 (73 de depozite ilegale active de deșeuri și 292 care nu fuseseră reabilitate), ceea ce ar conduce la un quantum de 195,05 euro pe spațiu (71 193,60/365), și deducerea acestui quantum din penalitatea cu titlu cominatoriu zilnică pentru fiecare dintre aceste depozite ilegale de deșeuri care va fi pus în conformitate cu Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592). Comisia consideră că aplicarea acestei reduceri va putea avea loc însă numai în cazul în care Republica Elenă, pe de o parte, comunică Comisiei elemente care dovedesc, dincolo de orice îndoială, că respectivul depozit ilegal de deșeuri a fost pus în conformitate și, pe de altă parte, informează Comisia cu privire la locul în care vor fi evacuate pe viitor deșeurile care trebuie eliminate.

- 41 Comisia mai arată că, pentru a evita o situație în care un stat membru ar pune în conformitate depozite ilegale de deșeuri creând în același timp, în paralel, noi spații de eliminare necontrolată a deșeurilor, ea trebuie să poată constata că s-au înregistrat progrese nu pe baza simplei puneri în conformitate a depozitelor de deșeuri incluse de Republica Elenă în listele comunicate acestei instituții, ci pe baza numărului de depozite ilegale de deșeuri existente pe teritoriul elen, astfel cum va fi stabilit prin controale efectuate la intervale regulate.
- 42 Comisia propune ca stabilirea quantumului penalității cu titlu cominatoriu să se efectueze la fiecare 6 luni. Prin urmare, quantumul total al penalității cu titlu cominatoriu datorate pentru ultimele 6 luni s-ar calcula prin reducerea penalității cu titlu cominatoriu zilnice inițiale cu quantumul corespunzător depozitelor ilegale de deșeuri a căror punere în conformitate a fost realizată în perioada respectivă, rezultatul obținut fiind înmulțit cu numărul de zile din această perioadă de 6 luni. Comisia dorește de asemenea să își rezerve posibilitatea de a reactualiza calculul, în cursul procedurii, în funcție de cifrele furnizate de Republica Elenă ulterior datei la care a fost adoptată decizia de a introduce prezenta acțiune.
- 43 Republica Elenă consideră că solicitarea Comisiei privind aplicarea unei penalități cu titlu cominatoriu va rămâne fără obiect la data pronunțării hotărârii în această cauză, întrucât Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) va fi executată înainte de data menționată, și că, în orice caz, quantumul zilnic de 71 193,60 euro este disproporționat în raport cu gravitatea încălcării imputate. În orice caz, aceasta apreciază că, având în vedere scopul său „coercitiv”, penalitatea cu titlu cominatoriu nu va mai avea sens, din moment ce autoritățile competente vor fi prezentat dovada că au luat măsurile adecvate pentru reabilitarea depozitelor ilegale de deșeuri, chiar dacă reabilitarea efectivă a acestora nu ar fi terminată. Republica Elenă arată în această privință că Comisia a încetat să mai solicite plata penalității cu titlu cominatoriu impuse de Curte în Hotărârea sa Comisia/Grecia (C-387/97, EU:C:2000:356) din momentul în care depozitul ilegal de deșeuri în discuție în cauza în care s-a pronunțat această hotărâre a fost dezafectat și înlocuit cu un complex de compactare și de ambalare a deșeurilor, ca soluție temporară.
- 44 Cu titlu subsidiar, Republica Elenă contestă coeficientul 9 de gravitate propus de Comisie. Ea atrage atenția că, în conformitate cu punctul 16.4 din comunicarea Comisiei, aceasta din urmă ține seama printre altele, în ceea ce privește consecințele încălcării în cauză, de un eventual „prejudiciu grav sau ireparabil cauzat sănătății umane sau mediului”. Potrivit Republicii Elene, în speță nu s-ar fi stabilit existența unui astfel de prejudiciu cauzat sănătății umane, în timp ce eventualul prejudiciu cauzat mediului ar fi eliminat prin reabilitarea depozitelor în cauză. Ar fi inexact să se considere că încălcarea imputată implică existența unei probleme structurale la nivel național, întrucât fiecare regiune a Greciei ar avea în prezent cel puțin un depozit de deșeuri legal. În orice caz, acest coeficient 9, comparat cu coeficientul 4 propus de Comisie și aplicat de Curte în Hotărârea Comisia/Spania (EU:C:2003:635) sau cu coeficientul 6 propus și aplicat în Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2000:356), tot pentru încălcări care au un efect asupra sănătății umane și a mediului și de o gravitate comparabilă cu cea a cazului din speță, este, potrivit Republicii Elene, disproporționat. Comisia ar trebui să ia de asemenea în considerare în acest caz, astfel cum a procedat Curtea în Hotărârea Comisia/Spania (EU:C:2003:635, punctele 49 și 50), progresele deja realizate în executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592).

45 În ceea ce privește durata încălcării, Republica Elenă consideră că coeficientul 3 propus de Comisie este disproportionat, în special în raport cu cel, de asemenea 3, reținut în Hotărârea Comisia/Franța (EU:C:2005:444) pentru o încălcare care a durat 11 ani. Aceasta invită Curtea să rețină eventual un coeficient de durată mai mic decât cel propus, astfel cum ar fi procedat în Hotărârea Comisia/Spania (EU:C:2003:635). În ceea ce privește factorul „n”, care reflectă capacitatea de plată, Republica Elenă atrage atenția că factorul 4,12, indicat în comunicarea Comisiei, astfel cum a fost modificată în anul 2012, ia în considerare produsul intern brut (PIB) al acestui stat membru pentru anul 2010, care era de 222,1 miliarde de euro, în timp ce acesta ar fi scăzut de atunci, ajungând la numai 193,7 miliarde de euro pentru anul 2012 și la un quantum estimat de 182,8 miliarde de euro pentru anul 2013. Republica Elenă invită Curtea să aplice eventual un factor „n” mai mic, pentru a ține seama de această împrejurare, precum și de ansamblul problemelor economice care afectează acest stat membru ca urmare a crizei financiare.

46 În ipoteza în care ar fi impusă o penalitate cu titlu cominatoriu, Republica Elenă consideră că propunerea Comisiei prin care se solicită ca stabilirea quantumului acesteia să se efectueze la fiecare 6 luni ar trebui reținută, pentru ca ea să poată comunica acestei instituții dovezi ale evoluției continue a programului de dezafectare și de reabilitare a depozitelor ilegale de deșeuri, iar Comisia să poată astfel ține seama de progresele realizate.

Aprecierea Curții

47 Potrivit unei jurisprudențe constante, impunerea unei penalități cu titlu cominatoriu nu se justifică, în principiu, decât în măsura în care neîndeplinirea unor obligații care rezultă dintr-o hotărâre anterioară continuă până la examinarea faptelor de către Curte (Hotărârea Comisia/Belgia, C-533/11, EU:C:2013:659, punctul 64 și jurisprudența citată).

48 În speță, din informațiile furnizate de Republica Elenă și de Comisie la 13 mai 2014 și, respectiv, la 15 mai 2014, rezultă că, dintr-un total de 293 de depozite ilegale de deșeuri, 70 erau în continuare active, iar 223, deși dezafectate, nu fuseseră încă reabilitate. Prin urmare, trebuie să se constate că, la data examinării faptelor de către Curte, măsurile necesare pentru executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) nu fuseseră încă adoptate integral și nici puse în aplicare.

49 În această privință, argumentația Republicii Elene întemeiată pe faptul că autoritățile sale competente ar fi luat măsurile adecvate pentru reabilitarea depozitelor ilegale de deșeuri, chiar dacă reabilitarea efectivă a acestora nu ar fi terminată, nu poate fi admisă. Astfel, presupunând că ar fi dovedită, împrejurarea că autoritățile competente au adoptat, pe plan administrativ, toate măsurile necesare pentru a elimina încălcarea constatată nu este suficientă pentru a exclude impunerea în speță a unei penalități cu titlu cominatoriu, întrucât, în ceea ce privește depozitele ilegale de deșeuri în cauză, unele dintre acestea continuă să fie exploatate și/sau nu au fost reabilitate.

50 În aceste condiții, Curtea consideră că obligarea Republicii Elene la plata unei penalități cu titlu cominatoriu constituie un mijloc financiar adecvat pentru a asigura executarea integrală a Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Irlanda, C-374/11, EU:C:2012:827, punctul 35 și jurisprudența citată).

51 În schimb, având în vedere evoluția în sensul executării integrale a Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) și observațiile prezentate de Republica Elenă în fața Curții, nu poate fi exclusă posibilitatea ca, în ziua pronunțării prezentei hotărâri, Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) să fi fost executată integral. Astfel, penalitatea cu titlu cominatoriu trebuie impusă numai în ipoteza în care neîndeplinirea obligațiilor ar persista la data pronunțării.

- 52 În ceea ce privește cuantumul și forma acestei penalități cu titlu cominatoriu, potrivit unei jurisprudențe constante, revine Curții, în exercitarea puterii sale de apreciere, sarcina de a stabili penalitățile cu titlu cominatoriu astfel încât să fie, pe de o parte, adecvate circumstanțelor și, pe de altă parte, proporționale cu neîndeplinirea obligațiilor constatată, precum și cu capacitatea de plată a statului membru în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Luxemburg, C-576/11, EU:C:2013:773, punctul 46 și jurisprudența citată). Propunerile Comisiei privind penalitățile cu titlu cominatoriu nu pot fi obligatorii pentru Curte și nu constituie decât o bază de referință utilă. Nici liniile directe precum cele cuprinse în comunicările Comisiei nu sunt obligatorii pentru Curte, ci contribuie la garantarea transparenței, a caracterului previzibil și a securității juridice în privința acțiunii întreprinse de Comisie însăși atunci când această instituție prezintă propuneri Curții (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Spania, EU:C:2012:781, punctul 116 și jurisprudența citată). Astfel, în cadrul unei proceduri întemeiate pe articolul 260 alineatul (2) TFUE, privind o neîndeplinire a obligațiilor care persistă din partea unui stat membru, în pofida faptului că aceeași neîndeplinire a obligațiilor a fost deja constatată cu ocazia unei prime hotărâri pronunțate în temeiul articolului 226 CE sau al articolului 258 TFUE, Curtea trebuie să rămână liberă să stabilească penalitatea cu titlu cominatoriu impusă în cuantumul și sub forma pe care le consideră adecvate pentru a stimula acest stat membru să pună capăt neexecutării obligațiilor care decurg din această primă hotărâre a Curții.
- 53 În scopul stabilirii cuantumului penalității cu titlu cominatoriu, criteriile de bază care trebuie luate în considerare pentru a asigura natura coercitivă a acesteia, în vederea unei aplicări uniforme și efective a dreptului Uniunii, sunt, în principiu, gravitatea încălcării, durata acesteia și capacitatea de plată a statului membru în cauză. La aplicarea acestor criterii trebuie să se țină seama în special de consecințele neexecutării asupra intereselor private și publice, precum și de urgența de a determina statul membru respectiv să se conformeze obligațiilor sale (a se vedea Hotărârea Comisia/Luxemburg, EU:C:2013:773, punctul 47 și jurisprudența citată).
- 54 În ceea ce privește, în primul rând, gravitatea încălcării, trebuie amintit, după cum Curtea a statuat deja, că obligația de eliminare a deșeurilor fără a pune în pericol sănătatea umană și fără a afecta mediul face parte dintre înseși obiectivele politicii Uniunii în domeniul mediului, astfel cum rezultă din articolul 191 TFUE. Nerespectarea obligației care rezultă din articolul 4 din Directiva 75/442 riscă, prin însăși natura acestei obligații, să pună în mod direct în pericol sănătatea umană și să afecteze mediul și trebuie să fie considerată deosebit de gravă (Hotărârea Comisia/Grecia, EU:C:2000:356, punctul 94).
- 55 Trebuie arătat că, în speță, numărul depozitelor ilegale de deșuri care fac obiectul neîndeplinirii obligațiilor la data examinării faptelor de către Curte, și anume 293, dintre care 70 nu au fost încă dezafectate, este considerabil. Totuși, acest număr este semnificativ mai mic decât numărul depozitelor ilegale care erau active, potrivit cifrelor comunicate de însăși Republica Elenă, în luna februarie 2004, cu ocazia inițierii primei proceduri de constatare a neîndeplinirii obligațiilor în fața Curții, și anume 1 125 de depozite ilegale de deșuri (Hotărârea Comisia/Grecia, EU:C:2005:592, punctul 8).
- 56 Or, trebuie să se constate că, în prezenta cauză, importanța prejudiciului care la data pronunțării prezentei hotărâri continuă să fie cauzat sănătății umane și mediului ca urmare a neîndeplinirii imputate a obligațiilor depinde într-o mare măsură de numărul de situri individuale afectate de această încălcare și în special de numărul de depozite ilegale de deșuri încă exploatate. Prin urmare, acest prejudiciu este mai puțin important decât cel care era cauzat sănătății umane și mediului ca urmare a neîndeplinirii inițiale a obligațiilor constatate în Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592).
- 57 În ceea ce privește, în al doilea rând, durata încălcării, trebuie amintit că aceasta trebuie evaluată ținând seama de momentul în care Curtea apreciază faptele, iar nu de cel în care aceasta este sesizată de Comisie (Hotărârea Comisia/Portugalia, C-70/06, EU:C:2008:3, punctul 45 și jurisprudența citată). Or, în speță, durata încălcării, și anume mai mult de 9 ani de la data pronunțării Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), este considerabilă.

- 58 În al treilea rând, în ceea ce privește capacitatea de plată a statului membru în cauză, trebuie să se țină seama de argumentele Republicii Elene, întemeiate pe faptul că PIB-ul său a scăzut din anul 2010. În acest sens, Curtea a statuat deja că trebuie să se ia în considerare evoluția recentă a PIB-ului unui stat membru, astfel cum se prezintă aceasta la data examinării faptelor de către Curte (Hotărârea Comisia/Irlanda, C-279/11, EU:C:2012:834, punctul 78).
- 59 În plus, Comisia a propus Curții să reducă progresiv penalitatea cu titlu cominatoriu în funcție de progresele realizate în executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592).
- 60 În această privință, trebuie arătat că, chiar dacă, pentru a asigura executarea integrală a hotărârii Curții, penalitatea cu titlu cominatoriu trebuie impusă integral până când statul membru a luat toate măsurile necesare pentru a pune capăt neîndeplinirii constatate a obligațiilor, în anumite cazuri specifice poate fi totuși avută în vedere o sancțiune care ia în considerare progresele eventual realizate de statul membru în executarea obligațiilor sale (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Spania, EU:C:2003:635, punctele 43-51, Hotărârea Comisia/Italia, EU:C:2011:740, punctele 47-55, precum și Hotărârea Comisia/Belgia, EU:C:2013:659, punctele 73 și 74).
- 61 În împrejurările din speță și având în vedere în special informațiile furnizate Curții de Republica Elenă și de Comisie la 13 mai 2014 și, respectiv, la 15 mai 2014, Curtea apreciază că trebuie stabilită o penalitate cu titlu cominatoriu degresivă. Prin urmare, este necesar să se determine modul de calcul al acestei penalități cu titlu cominatoriu, precum și frecvența ei.
- 62 În ceea ce privește acest din urmă aspect, în conformitate cu propunerea Comisiei, penalitatea cu titlu cominatoriu degresivă trebuie stabilită pe o bază semestrială pentru a permite acestei instituții să evalueze progresele înregistrate în privința măsurilor de executare a Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), având în vedere situația predominantă la sfârșitul perioadei în cauză (a se vedea în acest sens Hotărârea Comisia/Italia, EU:C:2011:740, punctul 54).
- 63 În plus, trebuie remarcat că prejudiciul care continuă să fie cauzat sănătății umane și mediului este, în principiu, mai important în cazul celor 70 de depozite de deșeuri care sunt încă exploatate decât în ceea ce privește celelalte 223 de depozite de deșeuri care nu mai sunt active, dar care trebuie încă reabilitate. În acest context, statul membru în cauză trebuie stimulat nu numai să realizeze reabilitarea tuturor depozitelor de deșeuri în cauză în cel mai scurt timp, ci și, înainte de reabilitarea lor ulterioară, să dezafecteze cât mai curând posibil depozitele de deșeuri care sunt încă exploatate.
- 64 În acest scop, trebuie să se considere, în vederea calculării penalității cu titlu cominatoriu, că fiecare depozit de deșeuri care este încă activ implică în realitate două cazuri distincte de încălcare. Prin urmare, încălcarea globală trebuie împărțită nu la 293 de cazuri distincte de încălcare, respectiv un caz pentru fiecare depozit de deșeuri, ci la 363 de cazuri de încălcare, respectiv un caz pentru fiecare dintre cele 223 de depozite de deșeuri care trebuie încă reabilitate și două cazuri pentru fiecare dintre cele 70 de depozite de deșeuri care nu au fost încă dezafectate și care vor trebui de asemenea reabilitate ulterior.
- 65 Având în vedere aceste împrejurări și ținând seama de necesitatea de a stimula statul membru în cauză să pună capăt neîndeplinirii obligațiilor care îi este imputată, Curtea apreciază că este oportun, în exercitarea puterii sale de apreciere, să stabilească, pe baza celor 363 de cazuri de încălcare reținute în prezenta hotărâre, o penalitate cu titlu cominatoriu semestrială de 14 520 000 de euro, din această sumă trebuind să fie dedus un quantum de 40 000 de euro pentru fiecare caz de încălcare încetat la sfârșitul fiecărei perioade de 6 luni în cauză.
- 66 Pentru a obține o astfel de reducere a penalității cu titlu cominatoriu, Republicii Elene îi revine sarcina de a prezenta dovada, înainte de sfârșitul fiecărei perioade de 6 luni începând de la data pronunțării prezentei hotărâri, că depozite de deșeuri specifice vizate de neîndeplinirea obligațiilor au încetat să mai fie exploatate și/sau că acestea au fost reabilitate. Pentru a evita riscul, menționat de Comisie, ca

statul membru în cauză să dezafecteze depozite ilegale de deșeuri creând în paralel noi spații de eliminare necontrolată a deșeurilor, este necesar să se considere că un depozit ilegal de deșeuri anterior activ a fost dezafectat numai în măsura în care Republica Elenă prezintă dovada nu doar a acestei dezafectări ca atare, ci și a faptului că deșeurile care erau înainte depozitate acolo sunt în prezent depozitate în mod legal într-un spațiu de depozitare a deșeurilor precis identificat.

- 67 Având în vedere toate considerațiile de mai sus, se impune obligarea Republicii Elene la plata către Comisie, în contul „Resurse proprii ale Uniunii Europene”, începând de la data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), în cazul în care neîndeplinirea obligațiilor constatată la punctul 30 din prezenta hotărâre persistă la data respectivă, a unei penalități cu titlu cominatoriu semestriale calculate, în ceea ce privește primul semestru după pronunțarea menționată, la sfârșitul acestuia, pornind de la un quantum inițial stabilit la 14 520 000 de euro, din care se va deduce un quantum de 40 000 de euro pentru fiecare spațiu de eliminare necontrolată a deșeurilor vizat de neîndeplinirea obligațiilor constatată care a făcut obiectul fie al unei dezafectări, fie al unei reabilitări după data de 13 mai 2014, precum și un quantum de 80 000 de euro pentru acelea dintre spațiile vizate care au fost deopotrivă dezafectate și reabilitate după aceeași dată. Pentru toate semestrele ulterioare, penalitatea cu titlu cominatoriu datorată pentru fiecare semestru se va calcula, la sfârșitul acestuia, pornind de la quantumul penalității cu titlu cominatoriu stabilite pentru semestrul precedent, efectuându-se aceleași deduceri în funcție de dezafectările și de reabilitările spațiilor vizate de neîndeplinirea obligațiilor constatată intervenite în cursul semestrului în cauză.

Cu privire la suma forfetară

Argumentele părților

- 68 Potrivit comunicării Comisiei, această instituție propune Curții să rețină o sumă forfetară fixă, luând în considerare perioada cuprinsă între data la care a fost pronunțată hotărârea în temeiul articolului 258 TFUE și data executării de către statul membru în cauză a acestei hotărâri sau data la care se va pronunța hotărârea în temeiul articolului 260 TFUE. Pentru calcularea sumei forfetare respective, Comisia utilizează aceleași criterii precum cele folosite pentru calcularea penalității cu titlu cominatoriu, și anume criteriile privind gravitatea încălcării, durata acesteia, care este luată în considerare prin înmulțirea unei sume forfetare zilnice cu numărul de zile de neexecutare, și necesitatea de a asigura caracterul disuasiv al sancțiunii pecuniare. Potrivit comunicării Comisiei, s-ar propune stabilirea sumei forfetare la 210 euro. Având în vedere coeficientul 9 de gravitate și factorul „n” 4,12, suma forfetară zilnică s-ar ridica deci la 7 786,80 euro (210 x 9 x 4,12). Întrucât Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) a fost pronunțată la 6 octombrie 2005 și adoptarea de către Comisie a deciziei de a introduce prezenta acțiune în temeiul articolului 260 TFUE a intervenit la 21 februarie 2013, între pronunțarea acestei hotărâri și decizia menționată ar fi trecut 2 696 de zile.
- 69 La 21 februarie 2013, suma forfetară totală (7 786,80 euro x 2 696 zile), care s-ar ridica, prin urmare, la 20 993 212,80 euro, ar depăși suma forfetară minimă, stabilită pentru Republica Elenă la 2 181 000 de euro. În aceste condiții, Comisia consideră că suma forfetară zilnică trebuie stabilită la 7 786,80 euro pe zi, începând de la 6 octombrie 2005 și până la data pronunțării hotărârii prin care se finalizează judecata în prezenta cauză sau, dacă aceasta intervine mai devreme, până la data la care va fi pe deplin executată Hotărârea Comisia/Grecia (EU:C:2005:592). Comisia mai arată că, contrar argumentelor Republicii Elene, nu poate fi exclus un risc de permanentizare a neîndeplinirii obligațiilor, dat fiind în special faptul că acest stat membru ar fi trebuit să se conformeze dispozițiilor în cauză de mai multe decenii și, *a fortiori*, de la data pronunțării Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592).
- 70 Republica Elenă susține că, având în vedere scopul disuasiv al obligării la plata unei sume forfetare și ținând seama de faptul că acest stat membru demonstrează, în cadrul prezentei proceduri, că a efectuat deja toate actele necesare în vederea executării integrale a Hotărârii Comisia/Grecia

(EU:C:2005:592), cooperând în mod sistematic și sincer cu serviciile Comisiei, nu este necesar să i se impună plata unei sume forfetare. Astfel, nu ar exista în speță niciun risc de recidivă, din moment de 95 % din teritoriul statului membru în cauză ar fi în prezent acoperit cu instalații legale de eliminare a deșeurilor menajere. În orice caz, în situația în care Curtea ar decide să îi impună plata unei astfel de sume, Republica Elenă sugerează Curții să rețină suma minimă prevăzută pentru acest stat membru în comunicarea Comisiei, și anume 2 181 000 de euro.

Aprecierea Curții

- 71 Trebuie amintit, cu titlu introductiv, că Curtea este competentă, în exercitarea puterii sale de apreciere care îi este conferită în domeniul avut în vedere, să impună, cumulativ, penalități cu titlu cominatoriu și o sumă forfetară (Hotărârea Comisia/Grecia, C-369/07, EU:C:2009:428, punctul 143).
- 72 Principiul obligării la plata unei sume forfetare se întemeiază în mod esențial pe aprecierea consecințelor neexecutării obligațiilor de către statul membru respectiv asupra intereselor private și publice, în special atunci când încălcarea a persistat o lungă perioadă de la pronunțarea hotărârii care a constatat-o inițial (a se vedea Hotărârea Comisia/Spania, C-184/11, EU:C:2014:316, punctul 59 și jurisprudența citată).
- 73 Această obligare trebuie, în fiecare speță, să depindă de ansamblul elementelor pertinente care se raportează atât la caracteristicile neîndeplinirii constatate, cât și la atitudinea proprie a statului membru vizat de procedura inițiată în temeiul articolului 260 TFUE. În această privință, dispoziția respectivă investeste Curtea cu o largă putere de apreciere în scopul de a decide dacă trebuie sau nu trebuie aplicată această sancțiune (Hotărârea Comisia/Spania, C-610/10, EU:C:2012:781, punctul 141).
- 74 În prezentul litigiu, ansamblul elementelor de fapt și de drept care circumscriu încălcarea constatată, în special numărul foarte mare de depozite ilegale de deșuri vizate de aceasta, potrivit Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592) pronunțate în luna octombrie 2005, și anume 1 125 de depozite de deșuri, dintre care 293 nu fuseseră încă dezafectate și/sau reabilite în luna mai 2014, constituie un indiciu în sensul că prevenirea efectivă a repetării în viitor a unor încălcări similare ale dreptului Uniunii este de natură să necesite adoptarea unei măsuri disuasive precum obligarea la plata unei sume forfetare.
- 75 În aceste împrejurări, revine Curții sarcina ca, în cadrul exercitării puterii sale de apreciere, să fixeze cuantumul acestei sume forfetare astfel încât aceasta să fie, pe de o parte, adaptată împrejurărilor și, pe de altă parte, proporțională cu încălcarea săvârșită (Hotărârea Comisia/Grecia, EU:C:2009:428, punctul 146).
- 76 Printre factorii pertinenti în această privință se numără în special elemente precum gravitatea încălcării constatate și perioada în care aceasta a persistat după pronunțarea hotărârii de constatare (Hotărârea Comisia/Italia, EU:C:2011:740, punctul 94).
- 77 Împrejurările care trebuie luate în considerare rezultă în special din considerațiile de la punctele 54, 57 și 58 din prezenta hotărâre, referitoare la gravitatea și la durata încălcării, precum și la capacitatea de plată a statului membru în cauză.
- 78 În ceea ce privește gravitatea încălcării, trebuie totuși arătat că numărul depozitelor ilegale de deșuri care fac obiectul încălcării imputate în perioada cuprinsă între pronunțarea Hotărârii Comisia/Grecia (EU:C:2005:592), în luna octombrie 2005, și pronunțarea prezentei hotărâri era semnificativ mai mare, în medie, decât cel care a fost reținut la punctul 55 din prezenta hotărâre pentru calcularea penalității cu titlu cominatoriu, și anume 293 de depozite de deșuri, dintre care 70 nu au fost încă dezafectate. Astfel, numărul de depozite ilegale de deșuri a scăzut în perioada menționată de la 1 125, număr reținut de Curte în luna octombrie 2005, la 293, dintre care 70 aflate încă în exploatare, potrivit

cifrelor furnizate Curții de părți în luna mai 2014. Astfel, în conformitate cu cele stabilite la punctul 56 din prezenta hotărâre cu privire la faptul că prejudiciul cauzat sănătății umane și mediului ca urmare a încălcării constatate în speță depinde într-o mare măsură de numărul de situri individuale afectate de această încălcare, trebuie să se considere încălcarea menționată ca fiind mai gravă în scopul calculării sumei forfetare decât în scopul stabilirii penalității cu titlu cominatoriu.

- 79 Pe baza tuturor acestor elemente, Curtea consideră că o justă apreciere a împrejurărilor speței permite stabilirea cuantumului sumei forfetare pe care Republica Elenă va fi obligată să o achite la 10 milioane de euro.
- 80 În consecință, se impune obligarea Republicii Elene la plata către Comisie, în contul „Resurse proprii ale Uniunii Europene”, a unei sume forfetare de 10 milioane de euro.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 81 Potrivit articolului 138 alineatul (1) din Regulamentul de procedură, partea care cade în pretenții este obligată, la cerere, la plata cheltuielilor de judecată. Întrucât Comisia a solicitat obligarea Republicii Elene la plata cheltuielilor de judecată, iar neîndeplinirea obligațiilor a fost constatată, se impune obligarea acesteia la plata cheltuielilor de judecată.

Pentru aceste motive, Curtea (Marea Cameră) declară și hotărăște:

- 1) **Prin neadoptarea tuturor măsurilor necesare pe care le implică executarea Hotărârii Comisia/Grecia (C-502/03, EU:C:2005:592), Republica Elenă nu și-a îndeplinit obligațiile care îi revin în temeiul articolului 260 alineatul (1) TFUE.**
- 2) **Obligă Republica Elenă la plata către Comisia Europeană, în contul „Resurse proprii ale Uniunii Europene”, începând de la data pronunțării prezentei hotărâri și până la executarea Hotărârii Comisia/Grecia (C-502/03, EU:C:2005:592), în cazul în care neîndeplinirea obligațiilor constatată la punctul 1 al dispozitivului prezentei hotărâri persistă la data respectivă, a unei penalități cu titlu cominatoriu semestriale calculate, în ceea ce privește primul semestru după pronunțarea menționată, la sfârșitul acestuia, pornind de la un quantum inițial stabilit la 14 520 000 de euro, din care se va deduce un quantum de 40 000 de euro pentru fiecare spațiu de eliminare necontrolată a deșeurilor vizat de neîndeplinirea obligațiilor constatată care a făcut obiectul fie al unei dezafectări, fie al unei reabilitări după data de 13 mai 2014, precum și un quantum de 80 000 de euro pentru acelea dintre spațiile vizate care au fost deopotrivă dezafectate și reabilite după aceeași dată. Pentru toate semestrele ulterioare, penalitatea cu titlu cominatoriu datorată pentru fiecare semestru se va calcula, la sfârșitul acestuia, pornind de la quantumul penalității cu titlu cominatoriu stabilite pentru semestrul precedent, efectuându-se aceleași deduceri în funcție de dezafectările și de reabilitările spațiilor vizate de neîndeplinirea obligațiilor constatată intervenite în cursul semestrului în cauză.**
- 3) **Obligă Republica Elenă la plata către Comisia Europeană, în contul „Resurse proprii ale Uniunii Europene”, a sumei forfetare de 10 milioane de euro.**
- 4) **Obligă Republica Elenă la plata cheltuielilor de judecată.**

Semnături